

nyugodhatunk bele a megosztottságba, el kell ismernünk, hogy hibáztunk és bocsánatot kell kérnünk.” Nem a történetek megvalósíthatatlan kijavítására törekszünk, hanem arra, hogy „másképpen fogalmazzuk meg azt, ami történt”. Ennek a gondolkodásmódnak egyik konkretizálása a vegyes házasságban élők áldozásának bizonyos feltételek melletti engedélyezése.

Vallások közötti párbeszéd: Februárban az Arab Emirátusokba látogat, az „Emberi testvériség” elnevezésű vallásközi találkozóra, a béke futaraként. Határozottan kijelentette: „Az igaz iszlám és a Korán megfelelő magyarázata ellenkezik minden erőszakkal”.

Befejezés

1. Közös vonások mindkettőjüknél:

Gondolati kiindulásuk a csak szerető, irgalmas Isten képe. A II. Vatikáni zsinat is fontos (Gyurka bácsinak is remény volt, a KIO-ban is többször idézi).

A Jézussal való magatartásbeli azonosság újra alapeszmény.

Közösségépítés és apostolkodás fontossága.

Evangéliumi mintájú primátus felé törekvés (Párbeszéd és közös nevező keresése, egység szolgálata).

Egyetemes szemlélet osztozásban, küldetésben, felelősségvállalásban.

Radikalitás mindkét értelemben:

Vissza a jézusihoz (radikálisan biblikus és Jézusra figyelő emberek), Erős (felrázó) hangsúlyok a tanításban, elkötelezett, és a jézusi eszményekhez felzárkózni akaró élet.

Mire indíthat bennünket szavuk és példájuk?

a) **EGYSÉG KERESÉSÉRE:** Az Isten Országa építése közben tartsuk szem előtt tartjuk, hogy a Jézust követők egyetemes közösségének egységére is figyelniük kell!

b) **RADIKALITÁSRA:** Igyekezzünk legjobb szándékunk és lelkiismeretünk szerint Jézussal létegenségben, az általa elének tárt, életet is odaadni tudó szeretet-eszményből semmit le nem alkudva, azt minden erőnkkel megélni és továbbadni!

c) **TÜRELEMRE:** Tudjunk türelmesek lenni, ha úgy érezzük: „nagyon lassan halad a szekér”!

Dr. Vik János, a Babes-Bolyai Egyetem tanára egy alkalommal, azzal a felhívással zárta előadását, hogy „mindenki minden reggel tegye fel „pápaszemét”, és Ferenc pápa szemével nézzen az aznapra, akkor megtalálja az irgalmasság aznapi tennivalóit, és ezáltal a maga kevesével építi az Isten Országát. – Ezt mi is megpróbálhatjuk!

VÉGH VERONIKA

HIVATÁS ÉS FELADAT – BULÁNYI GYÖRGY NŐKÉPE

Egy szövegelemző munkához először is olvasni kell: kitartóan és figyelemmel. A kezdeti ötletből kiindulva meglátni a szövegen, szövegeken belüli összefüggéseket, a tágabb kontextust, egymás mellé helyezni a darabokat, amelyek egészre vagy legalábbis tovább gondolásra alkalmas, értelmezhető mozaikká állnak össze.

A kutatómunkához eddig legalábbis így álltam. Tény, hogy sosem kellett olyan szerzővel foglalkoznom, akihez személyes szálak és emlékek fűznek, mint Gyurka bácsihoz. A szövegelemzés így már egészen más dimenzióba került – mivel azonban úgy gondolom, az életmű feltétlenül alkalmas a további vizsgálatra, igyekeztem a személyes emlékeket háttérbe szorítani és a publikált, írott szövegekre koncentráltam. Előadásom főbb csomópontjai az anyakapcsolat, a cölibátus, a nők feladata és a férfi-nő viszony a Bulányi-életmű tükrében.

Bulányi György 1919-ben született, a húszas-harmincas évek Horthy-rendszerében cseperedett fiatal felnőtté. De mit is jelentett nőnek lenni ebben az időben? A magyar nők Bulányi születési évének tavaszán kaptak választójogot, több évtizede zajló viták után. A Tanácsköztársaság bukását követően, '19 őszén megszorításokat vezettek be, például azt a csak nőkre vonatkozó kitétel, hogy írni-olvasni kellett tudniuk – majd a húszas években tovább szigorodott a női cenzus

A húszas években a nőkérdés egyik fontos problémája volt, hogy dolgozzon-e a nő – legyen-e, lehet-e nyilvános, házon kívüli munkahelye. A házon kívüli és házon belüli munkavégzés persze csak bizonyos társadalmi és jövedelmi szinteken élők számára volt szabad választás kérdése, hiszen a kispolgári asszonynak a háztartást biztosan el kellett látnia, s ha emellett még fizetett munkát is kellett végeznie, azt csak a két műszak összehangolásával tudta megtenni.

A konzervatív politikai és kultúrpolitikai fordulat hatására a választójog szűkítése mellett a nők továbbtanulási joga is erősen korlátozódott. 1919-ben a budapesti egyetem orvosi kara a nők felvételének korlátozását rendelte el és évekig nem vagy csak nagyon kis számban vettek fel nőt az orvosi egyetemre. Ugyanakkor egyre több felsőfokú végzettséggel rendelkező nő jelent meg a munkaerőpiacon, mégpedig azokban a szakmákban, amelyek még nyitva álltak a nők előtt. A pedagóguspályán például – elsősorban az elemi iskolai tanító és a polgári iskolai tanár munkakörökben – mind több és több nőt alkalmaztak. A diplomás nők

nagy számban való foglalkoztatottsága nem járt együtt a gazdasági téren való emancipációval, s a korszakban folyamatosan vesztett értékéből azoknak az értelmiségi, közalkalmazotti foglalkozásoknak a társadalmi megítélése és anyagi megbecsültsége, ahova nők immár nagyobb arányban áramlottak be.

A két világháború közti korszak másik jellegzetessége, hogy megnőtt a nők szerepe és aktivitása az otthon falain kívül. A háború alatt több szót kívántak gyermekeik és férjük védelmében, jelentősebbé vált közéleti aktivitásuk, s a férfi munkaerő hiánya miatt nagyobb részben vállaltak munkát is. A feminista mozgalom mellett létezett a konzervatív nőmozgalom is, amely jogegyenlőséget kívánt, s nem volt antifeminista, de a feminizmust mégis egyfajta nemkívánatos férfiasodásnak tekintette.

Ezekben a társadalmi keretekben élt tehát a növekvő Bulányi család. A nemrégiben közreadott *Önéletírásból*¹ és a Szokolczay Lajos-féle interjúkötetből² sokat megtudhatunk arról, milyenek voltak az otthoni mindennapok a húszas-harmincas években. A Bulányi család feje, ura és parancsolója a családapa volt. Az apához számos jó élmény és emlék fűződött: focizások, kirándulások, karácsonyi társasjátékok. Az is egyértelmű volt azonban, hogy ennek az apának, szigorú házi szabályainak senki, sem a hét gyermek, sem az anya nem mondhatott ellent. Az *Önéletírásból* való a következő megrendítő rész az apai büntetésről és az apa-anya kapcsolatáról: „Anyám nekem nem is volt? Ő nem szólhatott bele? Nem. Amikor a durrok történtek, az volt a legjobb, ha kimentek nővéremmel a szobából, mert ha apám látta anyám arcát, nővérem ijedelmét, még többet kaptam. Azt gondolta, hogy fiút így kell nevelni. (...) Nálam nem lett baj belőle, az öcséimnél már igen.”³

Bulányi az *Önéletírás*ban Stück Gizelláról, az édesanyjáról mindig a legnagyobb odaadás és megértő szeretet hangján szól. Anyám, anyukám, édesanyám. Az anya volt az, aki gyermekeit maga köré gyűjtő kotlósként összetartotta a családot, nevelte a két, majd az apa megtérése után sorban érkező további öt gyermeket. Az anya büszke és boldog volt, amikor legidősebb fia iskolai sikereket ért el és amikor úgy döntött, pap lesz. Az *Önéletírás*ban gyakran előkerül az alakja: a novíciuskori világtól-eltávolodás és a börtönévek kivételével, amikor 4 évig egyáltalán nem találkozhattak, állandó, megnyugtató jelenlét volt Bulányi életében. Az édesanya ezekben az

epizódokban szinte mindig dolgozik, mindig van elfoglaltsága – közben beszélgetnek, gyerekkori eseményeket elevenítenek fel. Legnagyobb fia a ritka alkalmak egyikén moziba is viszi, valamint feltűnik neki, hogy szülei közt a munkamegosztás nem kiegyenlített. Hogy a szoros kapcsolat bőven a felnőttkorban is megmaradt és hogy az anya bizonyos mértékig tisztában volt a fiában zajló érzelmi folyamatokkal, az egy 1961-es beszélgetésből derül ki: „Édesanyám is észrevette egyik pörkölődésemet. Beszélgetünk, ő varr, stoppol, és közben anélkül, hogy rám nézne, mondja: – Mert tudod, ha egy pap megnősül, akkor jobb, hogyha meghal.”⁴

És itt érkezünk el a cölibátus kérdéséhez. Ahogy Király Ignác is említi *Gyurka bácsi, az ember*⁵ című írásában, a nőtlenségi fogadalom, az azzal kapcsolatos nehézségek, fájdalmak, az abból merített erő végig kíséri Bulányi György egész életét.

Saját bevallása szerint szerelmes típus volt: már kisfiúkorától lenhajú kislányok és szépmosolyú nagylányok vonzásában írta verseit. Gyakran említett anekdotájában érettségi előtt, összeszedve minden bátorságát kezét csókolt az aktuális legszebbnek. Lelkivezetője tette fel neki a kérdést:

„– Minek ez a rengeteg nőismerős, ha egyszer pap akarsz lenni? Nem tudtam válaszolni rá. Nagyon korán kezdődött. (...) Nem lehetett ezt megállítani. Mondtam is otthon, kicsit szomorún is, hogy nem lesz pap belőlem. Mire apám: – A palacsintaevés nem erőszak.”⁶

Piarista diákként, majd egyetemi hallgatóként a kirándulások és a Múzeum-körúti lányok ellen egyetlen védekezési lehetőség volt: a mindig lesütött szem. Bulányi 1936 júniusában érettségizett, ekkor beadta kérvényét a piarista rendbe, amelyet meg is kapott. Az érettségi utáni eseményekről a *Páter Bulányiban* is olvashatunk: „hazajövén elmentem a borbélyhoz, és nullás géppel lenyírtam a hajamat. Nagy, hullámos hajam volt, melyet kedveltek a kislányok”⁷. Bulányi az interjúban kitér arra, hogy az öncsonkítás egyfajta szimbolikus cselekedet volt, amelyet papi korában is megismételt, amikor úgy érezte, nem tud helyállni vállalásában. Sámson elvesztette az erejét, amikor levágták a haját – ezzel szemben Bulányi számára a büntetés egyben rituális cselekedet is volt, kis újjászületés, amelyből erőt meríthetett. Így nyilatkozott: „Lemondani a szerelemről, lemondani asszonyról, családról, gyermekről – a legnagyobb áldozat. Csak az tudja

4 321.

5 In: Bulányi György *Füves könyve*, szerk. Faragó Ferenc és Schanda Beáta, BOKKE, Budapest, 2015, 172.

6 *Önéletírás*, 16.

7 *Páter Bulányi*, 21.

1 Bulányi György *Önéletírása*, BOKKE, Budapest, 2018.

2 Szokolczay Lajos: *Páter Bulányi*, Új Idő Lap- és Könyvkiadó, Debrecen, 1989.

3 33.

megélni azt, aki becsületesen gondolja.” Az édesanyjától kapott megjegyzés után pedig ezt írja: „Ezért nem lett a pörköldésekből nősilés? Nem ezért. Hanem azért, amiért nem disszidáltam ’57-ben, hiába kértek rá szüleim. Nekem tartanom kellett egy zászlót. Mért kellett? Ez volt a sorsom. Belerokkantom volna, ha nem viszem. Inkább kínlódtam, és ha kellett..., mentem gyónni.”⁸ Az Önéletírás egy másik szöveghelyén így fogalmaz: „Férfinak és nőnek teremtette... Tessék ezt szublimálni! Lehetséges ez? Papokat azzal nevelnek, hogy azt mondják nekik, ez bizony lehetséges, és a siker rajtunk fordul. Mivel lehet szublimálni? Egy másik szerelemmel. Az Isten irántival.”⁹

A társadalmi miliót, az anya szerepét, a személyes élményeket, tehát a háttérét érintettük: térjünk át arra, mi kristályosodott ki Bulányiban mindezek – és persze az újszövetségi tanítások – hatására a nőkkel kapcsolatban.

Közismert, hogy Bulányi György számára a nagycsalád értéknek számított. Írásaiban számos helyen kedvvel, szeretettel és egyfajta büszkeséggel mesél a Bokor közösségbeli sokgyerekes családokról, amelyekben talán tükröződni látta gyermekkorának idealizált képét. Az is kiderül, hogy az ideálisnak tartott nagycsalád egy fizetésből él, egyrészt mert tisztában van azzal, hogy a kettőről a háromra lépés nem fér meg a jézusi adás és szolgálat eszményével, másrészt mert az anyára otthon van szükség. A nő tehát nem dolgozik az otthon falain kívül – a családban és a közösségekben dolgozik.

A férfi-nő szeretetközösség ebben a házasságban egyenrangú. *Erény-e az engedelmesség?* című művében a Pál apostoli férfi-nő ábrázolásra is részletesen kitér, és jelen téma számára is fontos megállapításokat tesz. Először is felhívja a figyelmet, hogy Pálnál a nő csak áttételesen hordozza magán az istenképiséget, a női nem egészének és minden egyes tagjának feje, azaz felettese a férfinem egy-egy tagja. Bulányi oldalakon keresztül tartó részletes és meggyőző levezetésében izgalmas kérdés bontakozik ki: Pál tulajdonképpen a patriarchális világrendnek való megfelelés miatt festhette az említett férfi-nő képet, de semmiképpen sem Jézus hatására és Jézust követve. Bulányi így ír: „Félő, hogy Isten rendelését, a férfi és a nő természetébe beleírt akaratát látjuk abban, ami kizárólag a – Jézus által említett – keményszívűség következménye.”¹⁰ (Ez a bizonyos keményszívűség Máténál és Márknál is előfordul: amikor Jézusnak felteszik a kérdést, hogy szabad-e elbocsátani a férfinak feleségét, s jelzik, hogy Mózes

bezzeg megengedő volt a válással kapcsolatban, Jézus azt válaszolja, hogy csupán a keményszívűségük hatására hozta Mózes ezt a kibúvót.)

Bulányi az írásban kifejti, hogy az uralkodás idegen az Isten világtól, mint ahogy a másik tudatos alárendelése, kényszerítése és a megfélemlítés is. Az engedelmességre kényszerítésnek nincs helye egy Szentháromság mintájú közösségben és így a keresztény házasságban sem – mondja Bulányi, s ezzel a házasságon belül a férfit és a nőt egyenrangú felekként ismeri el.

De meddig terjed ez az egyenrangúság? *A Fennmarad-e a társadalom, ha a nők is dolgoznak?* című 2000-ben írt vitaindító esszéjében kétélű felismeréseket tesz. Egyrészt rávilágít, hogy a nők biológia szükségszerűség következtében – szülés és szoptatás, szülési szabadság – óhatatlanul is kevesebb szakmai lehetőséghez jutnak, mint hasonló végzettségű férfitársaik. A problémát nem csupán felismeri, de orvosolni is kívánja – de nem gyermekbarát munkaidővel, részmunkával, távmunkával, a szülők otthoni teherviselésének átszervezésével. A megoldási javaslat, a kizárólag nőknek szóló „Életegyetem”. A szöveg női életpályamodellje szerint – és itt a nő a „leendő anya” szinonimája – a nők nem mennek „férfit” egyetemekre (ami alatt a hagyományos felsőoktatást érti), helyette az ún. Életegyetemen szereznek olyan készségeket és tudást, amelyek segítségével családjai, háztartásvezetői, majd a gyerekek kirepültével tágabb közösségeket összefogó szociális, társadalmi nevelői szerepre vállalkozhatnak. Egy idézet a szövegből: “Mit tanítanak ott? Mindazt, aminek elsajátítása képessé teszi a nőket arra, hogy jól oldják meg alapvető feladatukat: kézben tudják tartani a családot, jó feleség és jó édesanya legyenek. Humán dolgokat tanulnának az egyetemen: háztartástant, egészség ügyet, irodalmat, zenét, képzőművészetet, társadalomtudományt, filozófiát és nem-felekezeti teológiát. Nem informatikát, nem gépészetet, nem orvostudományt, nem jogtudományt, nem klasszika-filológiát, nem felekezeti teológiát.”¹¹

Az esszé egyrészt nagy érzékenységgel mutat rá, hogy az otthon, kisgyermekkel élő nők kezét nem szabad elengedni – az állandó tanulás, a jól felismert, élethelyzethez köthető ismeretanyag-átadás becsülendő és pozitív kezdeményezés. De nem tudunk átsiklani a tátongó hiányokon: az írásban egyáltalán nem esik szó azokról az anyákról, akik az anyaság mellett komoly elhivatottságot vagy érdeklődést éreznek egy nem-nőiként felmutatott karrier iránt. Akik informatikát, gépészetet, orvostudományt, jogtudományt, felekezeti teológiát vagy klasszika

8 *Önéletírás*, 321.

9 21.

10 <http://mek.oszk.hu/11600/11624/>

11 mek.oszk.hu/15400/15410/pdf/15410_1.pdf

filológiát akarnak tanulni. Bulányi ezzel az esszével egyértelműen esszencialista felfogást közvetít: eszerint a nők és a férfiak lényegükben változatlanok, a nők viselkedését az anyai ösztön, míg a férfiakét a vadászösztön dominálja. Az elmélet képviselői a nők feladatának az otthonteremtést, a gyermekszülést és -gondozást, míg a férfiak feladatának a közélet alakítását, a politikát, valamint tudományos vagy művészeti alkotások létrehozását tartják.

Ehhez az íráshoz kapcsolódik egy némiképp zavarba ejtő másik, kései szöveg egy mondata. A *Ki a legszebb nő a Bokorban* című esszéről van szó, amely játékos, önironikus gondolat kísérlet a címben megfogalmazott kérdésről. A szépségversenyéről így ír: „Ha tartunk, ha nem, én folyamatosan csinálom. Miért? Mert muszáj. Miért muszáj? Mert Isten kifürkészhetetlen akaratóból a maga képére és hasonlatosságára teremtett embernek, s nem a szebbik, hanem az okosabb fajtájának lettem megteremtve. S ennek a fajtának természetébe Isten belerakta, hogy állandóan szépségkirálynő-választást tart, ha akarjuk, ha nem.”¹² A férfiak tehát az „okosabb fajta”, a nők pedig a „szebbik fajta” lenne? A szöveg természetesen ironikus és könnyed – az olvasó azonban mégis elgondolkodik: lehetséges, hogy kétféle ember van (a magyartanáron és a nem-magyartanáron kívül természetesen), azok, akik számára ez a mondat problémát jelent, és azok, aki számára nem? Kétségtelenül úgy tűnik, hogy Bulányi számára ez a mondat nem okozott belső vívódást.

Térjünk most vissza a *Fennmarad-e a társadalom...* című esszé zárásához, mert az tartalmaz egy fontos gondolatot, amely más írásaiban is fel-feltűnik. Bulányi arról ír, hogy nagy bajok származnak abból, ha csak férfiak alakítják az emberiség életét. Egy példát hoz: úgy véli, hogy ha nőket szavaztatnának meg arról, hogy indítsanak-e háborút és elvigyék-e családtagjaikat, valószínűleg nem lennének háborúk. A közösségi életben a nők, elviekben legalábbis, teljes egyenjogúságot tapasztalhattak Bulányi köreiből. Tartottak lelkigyakorlatot, vezettek közösséget, vállalhattak szolgálatot. Később felmerült az ötlet, hogy képviseletet, azaz KV-t választanak a közösségvezetők tanácsaként, erre így emlékszik vissza: „Minden, egyházban szokásos diszkriminációt elutasítva két fiatal választunk, és az egyiknek nőnek kell lennie. Két öreget, s az egyiknek nőnek kell lennie, s két papot, de amíg - csak átmenetileg - egyházunkban nőket nem szentelnek papokká, legyen mind a kettő férfi.”¹³ (Az összeadást elvégezve persze

megállapíthatjuk, hogy tulajdonképpen négy férfi és két nő került a választmányba.)

Hogy mi történne, ha több nő lenne sorsokat megfordító pozícióban, az a *Hová és kihez menjen az Isten lánya* című novellájában¹⁴ is megfogalmazódik. A történetben Isten elhatározza, hogy nem elégedett egyszülött fia teljesítményével és inkább a lányát küldené az emberekhez. Az Isten egyébként, fontos kitétel, ebben a történetben Anya és nem Atya (ez máskor is előfordul Bulányinál). Az Istenlány szabódik, a lányok szülnek, szoptatnak, nincs módjuk megváltani a világot. Éppen ez az, válaszolja az Isten: a férfiak mindig találnak módot a honfoglalásra, a vallásalapításra – ebből pedig rendre az lesz, hogy van, aki király, van, aki pedig nem-király, amiből óhatatlanul hatalmaskodást és háborút eredményez. A novellában az Istenlány végül elvállalja a feladatot – hátha a lányok értelmesebbek és megértik, hogy nem az a kedves Istennek, aki nagyobb tud ütni. A szerzőt ismerő olvasó talán észreveszi, hogy Bulányi észrevétlenül egy számára fontos verset, Illyés Gyula *Dirambus a nőkhöz* című művét is beleszötte a mesébe: a megveregedett lisztes szitaszél és a megfordított vankos, mint az otthon, a gondoskodás szimbolikus képei szerepelnek a versben és a novellában is. Bulányi más szöveghelyeken, például az 1970-es *Karácsony és remény* című elmélkedésben is utal a versre, sőt, rövid értelmezését adja. „Illyés Gyula himnuszt, ditirambot írt a nőkhöz. A nők képviselik versében a kövek és fémek által jelzett erő-elvvel szemben álló erőt nem alkalmazókat. A nők valószínűleg meg az Illyés-vers idézte messiási ígéretet: »Mert aki meg akarja tartani az életet, elveszíti azt; aki pedig kész elveszíteni is, megtartja.«¹⁵ – írja.

Milyen nőkép rajzolódik ki a sorra vett szövegekből? Nézzük a nőiség pontokba szedett jellemzőit:

A nő – az anya, maga a szeretet és a gondoskodás, az összetartó erő.

A nő – tanítvány és közösségvezető.

A nő – egyenlő a házasságban a férfival, egyikük sem alárendeltje a másiknak.

A nő – anya akarjon lenni és lehetőleg maradjon otthon a gyermekekkel.

A nő – ne menjen (férfi)egyetemre, és ne gondolkozzon férfias szakmákban.

A nő – fogadja el szívesen, hogy „humán dolgokat” várnak el tőle.

A nő – az, akit Isten másodjára leküldene a földre.

A nő – ha döntéshozó lenne, talán nem lennének háborúk.

12 Bulányi György: *Ki a legszebb nő a Bokorban?*, Koinónia, XV/6-7., 1441.
13 *Önéletírás*, 442-3.

14 *mek.oszk.hu/15400/15410/pdf/15410_3.pdf*

15 Bulányi György: *Jászolba fektették*, Irotron Kiadó, 1993, 60.

A lista persze nem teljes, s az egyes vonalak ezen a nő-képen nem egyformán fontosak, némelyik erősebb, némelyik halványabb – de az idézett szövegeket olvasva nem tagadhatjuk, hogy mindegyik ott szerepel Bulányi György nő-portréján.

Az ő mondataival szeretném zárni az előadást. Azt hiszem, értékelné az iróniát. „De félre minden nőimádattal. A férfiakat is saját képére és hasonlatosságára teremtette Isten. Ha egy kicsit selejtesebbre sikerültünk is.”¹⁶

MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS

BULÁNYI GYÖRGY HITFOGALMÁRÓL

Bevezetés

Akik bensőségebben voltak részesei Bulányi György piarista szerzetes közösségi mozgalmának, azoknak a csoporttalálkozókon meg kellett ismerkedniük az analízis módszerével. Az evangéliumok, illetve a páli levelek elemzésének módszerét a közösségek arra használták, hogy minél mélyebben megértsék az Evangélium tanítását. A módszer a rendszeres gondolkodásra, a pontos fogalmazásra, a saját vélemény kialakítására és képviselésére tanította-nevelte a közösségek tagjait. Akik fogékonyabbak voltak az ókori nyelvekre, azok mindezt a görög nyelvű kritikai kiadás segítségével végezték, sőt görög nyelvtanfolyamra is járhattak.

Az analízis módszerét Bulányi többé-kevésbé saját maga dolgozta ki, s évek szorgos munkájával a 60-as 70-es évek fordulóján alkalmazta is a négy evangélium szövegére, majd a páli levelekre. Ennek gyümölcse lett a *Keressétek Isten Országát* c. 5 kötetes mű, valamint a többkötetes Pál-szintézis.

Bulányi a piarista karizmatikát követve és kora társadalmi, politikai és egyházi viszonyait érzékelve felnőtten gondolkodó, elkötelezett hitű és aktív tanúságtevő keresztényekre vágyott, s mozgalmával ilyenek felnevelésére tett kísérletet. Életalakítás, közösségalkotás, egyházformálás és társadalomformálás – ezek voltak életének és művének legfontosabb célkitűzései. Ezeknek rendelte alá az evangéliumok elemzését, a közösségi találkozók vitáit, a Bokor más képzési területeit és publikációs aktivitását is.

A közösségi tevékenységek említett lényegi elemei jelenti azt a közeget, amelynek figyelembevételével megfelelő módon lehet értelmezni és értékelné Bulányi teológiai munkásságát. Ha a teológiát modern

értelemben egyetemen művelt tudományként határozzuk meg, akkor Bulányi nem volt teológus. Soha nem tanított, nem is taníthatott egyetemen. Ellenben a teológia, mint a keresztény perspektíva rendszeres kifejtésének tudománya mélyen meghatározta gondolkodását, illetve közösségi követelmény- és gyakorlatrendszerét, ezért ebben az értelemben mégis teológusnak kell tekinteni. S minthogy a teológia, amit művelt és amit a közösségek tagjaival is műveltetett, teljes mértékben a Jézus-követés egyéni és közösségi szolgálatának volt alárendelve, ezért az *akolutilógia* lehet a megfelelő elnevezés: követéselmélet.

Bulányi akolutilógiája tehát nem önmagáért való teológiaművelés, hanem közösségnevelési szolgálat. Korának egyik meghatározó tapasztalata volt a tekintélyek válsága. Két értelemben is. Egyrészt a kommunista hatalomátvétel a korábbi társadalmi rend által garantált tekintélyeket igyekezett lerombolni, s helyükbe a maga tekintélyeit tenni. Másrészt a katolikus hierarchia tekintélyét is mélyen aláásta a rendszernek való teljes kiszolgáltatottság, amelynek során az egyházhűséget lassan aláásta a rendszerhűség. Később pedig a világegyház vezetésének hűségébe vetett hitet is erősen próbára tette a vele kapcsolatos egyházi eljárások tapasztalata. Erre a tapasztalatra válaszul, de legalábbis ettől meghatározottan, Bulányi a hitelességet, a megalapozott tekintélyt tekintette elfogadhatónak, és gyanakvással fogadott, bírált és elutasított minden más alapú tekintélyt, akár a társadalomban, akár az egyházban. Úgy vélem, hogy ez a tekintélyi válság tetten érhető a hitről szóló elemzéseiben, amelyek legkidogozottabban a KIO 3. kötetében találhatók.

Az analízis és a tekintélyválság szoros kapcsolatát kell figyelembe venni, ha megfelelően akarjuk érteni Bulányi akolutilógiáját. Az evangéliumok elemzésével ugyanis arra tett kísérletet, hogy közösségi társai megismerjék Jézus tanítását, s a megismerési folyamatban ne Bulányi vagy más közösségi vezető véleményére alapozzanak, hanem az evangéliumok elemzése révén megismert tudásra és tartalmakra. Bulányi akolutilógiájában a tekintély kifejezés – legalábbis ami a KIO 3. kötetét illeti – elsősorban a hit kifejezésével kapcsolatban kerülterítékre. A következőkben a hit néhány vonatkozását mutatom be a KIO alapján. S már most előrebocsájthatom, hogy az elemzés igazolni fogja: Bulányi nem tekintélyellenes volt, hanem ellenkezőleg, hitelességpárti.

Bulányi hitfogalma

Bulányi akolutilógiájában a hit legegyszerűbb meghatározása az „úton járás”. Az „Én vagyok az út” jézusi önmeghatározást tekinti a keresztények legprecízebb önmeghatározásának. Jézus útján járni

16 Bulányi György: *Drága testvéreim!*, Koinónia, XVI/3., 2009, március, 1537.